

Relevante afgørelser inden for entrepriseretten

Nyhedsbrev 2. kvartal 2025

Indhold

TBB 2025.299 VBA: Totalrådgiver og fagentreprenør lige ansvarlige for væsentlige gulvmangler – dog ikke grundlag for grov uagtsomhed og tilsidesættelse af ansvarsbegrænsning

Emne: projekteringsfejl; udførelsesfejl; ansvarsfordeling; ansvarsbegrænsning; grov uagtsomhed

Side 01

TBB 2025.348 VBA: Betingelser for opsættende virkning af hurtige afgørelser

Emne: hurtige afgørelser; opsættende virkning

Side 03

TBB 2025.376 VBA: Dagbod forudsætter klar og tydelig reklamation

Emne: dagbod; reklamationskrav

Side 04

TBB 2025.379 VBA: Ikke hjemmel til afsigelse af eksigibel strakskendelse om tilbagebetaling af depot

Emne: tilbagebetaling af depot; eksigibilitet

Side 05

TBB 2025.392 VBA: Ensidiagt indhentet rapport indhentet før sagens anlæg kunne ikke lægges til grund

Emne: ensidiagt indhentede erklæringer; rådgiveransvar

Side 06

Relevante afgørelser inden for entrepriseretten

I dette nyhedsbrev oplister vi en række nye og relevante afgørelser på entrepriseområdet, som kan være af relevans eller interesse for jeres virksomhed og organisation.

TBB 2025.299 VBA: Totalrådgiver og fagentreprenør lige ansvarlige for væsentlige gulvmangler – dog ikke grundlag for grov uagtsomhed og tilsidesættelse af ansvarsbegrænsning

Emne: projekteringsfejl; udførelsesfejl; ansvarsfordeling; ansvarsbegrænsning; grov uagtsomhed

I en sag om opførelsen af en ny fødevarefabrik opstod der væsentlige problemer med gulvkonstruktionen. En totalrådgiver havde udarbejdet udbudsmaterialet, mens en fagentreprenør havde udført gulvkonstruktionen som en del af råhusentreprisen. ABR 89 henholdsvis AB 92 var gældende i de respektive aftaleforhold. Kort tid efter aflevering konstaterede bygherren mangler ved bygningens gulvkonstruktion, herunder bl.a. manglende bæreevne, skruk (hulrum under overfladen) og revner.

Fagentreprenørens afhjælpningsforsøg var utilstrækkelige, og som følge af de fortsatte mangler måtte bygherren i 2019 iværksætte produktionsstop. Bygherren anlagde herefter sag mod fagentreprenøren og adciterede senere totalrådgiveren og gjorde gældende, at begge parter hæftede for manglerne samt var ansvarlige for de heraf forårsagede tab, herunder driftstab.

Det centrale spørgsmål i kendelsen var særligt, om entreprenørens udførelse af gulvkonstruktionen var behæftet med sådanne alvorlige fejl, at dette kunne gennembyrde ansvarsbegrænsningen i AB 92 § 35, stk. 2.

Voldgiftsretten fandt indledningsvis, at gulvkonstruktionen led af væsentlige mangler, som nødvendiggjorde en fuldstændig omgørelse af slidlaget i hele fabriksbygningen, og at dette skyldtes en kombination af henholdsvis væsentlige projekterings- og udførelsesfejl.

Voldgiftsretten fandt, at det udgjorde en væsentlig projekteringsfejl, at der reelt var foreskrevet anvendelse af mørtel – og ikke beton – hvilket ikke var i overensstemmelse med god projekteringsskik. Voldgiftsretten bemærkede ligeledes, at totalrådgiveren ikke havde nogen fornuftig begrundelse for at have projekteret med et helt usædvanligt materiale i denne sammenhæng.

Voldgiftsretten fandt ligeledes, at der forelå væsentlige udførelsesfejl. Fagentreprenøren – som havde overladt udførelsen af slidlaget til sin underentreprenør – havde udført arbejdet helt uden hensyn til funktionskravet i projektbeskrivelsen om, at gulvet skulle have en trykstyrke på 35 MPa. Voldgiftsretten bemærkede, at trykstyrken i slidlaget varierede mellem 2,3 MPa og 26,4 MPa, hvilket resulterede i, at entreprisen ikke var egnet til sit formål.

For så vidt angår ansvarsfordelingen fandt voldgiftsretten, at fagentreprenøren og totalrådgiveren var lige ansvarlige, og at de i det indbyrdes forhold derfor hver især skulle betale halvdelen af bygherrens erstatningskrav. Fagentreprenøren hæftede solidarisk overfor bygherren for hele erstatningen, mens totalrådgiveren hæftede proratarisk for halvdelen, jf. ABR 89 pkt. 6.2.5. Selvom Voldgiftsretten fandt, at fagentreprenøren havde begået væsentlige og alvorlige udførelsesfejl – og at fabriksbygningen som konsekvens heraf var uegnet til sit formål – vurderede retten ikke, at der forelå fuldt tilstrækkeligt grundlag for at statuere grov uagtsomhed. Bygherren fik derfor ikke medhold i et betydeligt krav om driftstab, jf. AB 92 § 35, stk. 2.

Voldgiftsretten bemærkede, at bygherren havde krav på, at hele fabriksbygningen kunne anvendes til sit formål. På baggrund heraf tilkendte voldgiftsretten bygherren erstatning for omgørelsesomkostninger samt udgifter til nedtagning og genopstilling af produktionssudstyr på fabrikken.

Kendelsen illustrerer, at selvom der var væsentlige og alvorlige udførelsesfejl, herunder at entreprisen var uegnet til sit formål, var det konkret ikke tilstrækkeligt til at statuere grov uagtsomhed og dermed tilsidesætte ansvarsbegrænsningen i AB 92 § 35, stk. 2. Kendelsen er desuden et eksempel på håndteringen af konkurrerende projekterings- og udførelsesfejl.

TBB 2025.348 VBA: Betingelser for opsættende virkning af hurtige afgørelser

Emne: hurtige afgørelser; opsættende virkning

I en sag mellem en bygherre og en totalentreprenør, hvor ABT 18 var vedtaget, opstod en tvist om bl.a. dagbod, ekstraarbejder og byggeomkostninger i forbindelse med udførelsen af entreprisen, som i henhold til en procesaftale (herefter omtalt som "procesaftalen") skulle afgøres ved en hurtig afgørelse, jf. ABT 18 § 66, stk. 1, litra i. Dertil indeholdt procesaftalen en henvisning til parternes ret til at indbringe en hurtig afgørelse for voldgift, jf. ABT 18 § 66, stk. 9.

Den hurtige afgørelse faldt ud til bygherrens fordel, hvorefter totalentreprenøren indbragte sagen for voldgift med påstand om, at indbringelsen skulle tillægges opsættende virkning, jf. ABT 18 § 66, stk. 9, sidste pkt. Bygherren protesterede herimod.

Voldgiftsretten fandt, at procesaftalens henvisninger til ABT 18 § 66 om hurtige afgørelser måtte forstås sådan, at den videre proces i forbindelse med en hurtig afgørelse var reguleret af ABT 18 § 66. Voldgiftsretten var således kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt indbringelsen skulle tillægges opsættende virkning, jf. udtrykkeligt ABT 18 § 66, stk. 9, sidste pkt.

I den forbindelse fandt voldgiftsretten, at indbringelsen ikke skulle tillægges opsættende virkning, allerede fordi totalentreprenøren ikke – efter de foreliggende oplysninger – havde påvist nogen risiko for, at denne herved ville lide uoprettelig skade.

Til støtte herfor henviste voldgiftsretten til ordlyden af ABT 18 § 66, stk. 9, sidste pkt., formålet med den hurtige afgørelsesprocedure, samt hvad der følger af almindelige retsprincipper om opsættende virkning. Dernæst anførte voldgiftsretten, at afgørelser om opsættende virkning må træffes på baggrund af den enkelte sags konkrete omstændigheder, hvor det må tages i betragtning, om klageren skal kunne påvise

- I. at den anfægtede afgørelse umiddelbart er tvivlsom, dvs. at der skal være en rimelig sandsynlighed for, at klager vil få medhold i sin appel,
- II. at manglende opsættende virkning vil medføre uoprettelig skade for klageren, f.eks. fordi det udsætter klageren for risikoen for konkurs eller for ikke at modtage betaling fra indklagede, og
- III. at en afvejning af parternes respektive interesser taler for, at appellen skal tillægges opsættende virkning.

Kendelsen viser, at indbringelse af hurtige afgørelser for voldgift som det klare udgangspunkt ikke tillægges opsættende virkning, da formålet med denne tvistløsningsform netop er, at parterne kan opnå effektiv afklaring og komme videre i byggeprocessen. Fravigelse af dette udgangspunkt forudsætter, at der foreligger særlige omstændigheder, hvilket må forstås således, at de af voldgiftsretten i denne sag opstillede betingelser skal være opfyldt.

TBB 2025.376 VBA: Dagbod forudsætter klar og tydelig reklamation

Emne: dagbod; reklamationskrav

I en sag mellem en totalentreprenør og en bygherre om opførelse af et kedelanlæg og tilhørende bygning gjorde bygherren et dagbodskrav på kr. 9.695.000 gældende for fristoverskridelser ved tre mellemterminer og to afleveringsterminer. Det centrale spørgsmål i sagen var, hvorvidt bygherren havde iagttaget reklamationskravet i ABT 18 § 38, stk. 4, litra c.

Bygherren gjorde gældende, at entreprenøren var i ansvarspådragende forsinkelse, og at dagbod var behørigt varslet ved byggemøde nr. 3 i februar 2021 og efterfølgende fastholdt på de efterfølgende byggemøder. I referaterne fra disse byggemøder var det om de påståede fristoverskridelser anført,

- I. at totalentreprenørens arbejder var forsinkede,
- II. at bygherren betragtede forsinkelsen som ansvarspådragende, og
- III. at de var bodsbelagte.

Voldgiftsretten bemærkede, at det er et krav, at bygherren gør dagbodskravet gældende på en klar og tydelig måde over for entreprenøren, og at bygherren meddeler, fra hvilket tidspunkt der påløber dagbod. I den forbindelse påpegede voldgiftsretten, at formålet med reklamationskravet i ABT 18 § 38, stk. 4, litra c, er, at det skal stå entreprenøren klart, at entreprenøren kan ifalde dagbodbetaling, således at denne kan overveje at iværksætte forcering.

Voldgiftsretten fandt, at det ikke fremgik direkte af de fremlagte byggemødereferater, at bygherren gjorde et dagbodskrav gældende, og at der ville blive krævet dagbod fra et bestemt tidspunkt. Det var således ikke tilstrækkeligt, at det fremgik af byggemødereferaterne, at totalentreprenørens arbejder var forsinkede, ansvarspådragende og bodsbelagte. Bygherren havde ikke ført tilstrækkeligt bevis for, at bygherren klart og tydeligt havde oplyst totalentreprenøren om, at bygherren gjorde et dagbodskrav gældende, herunder fra hvilket tidspunkt dagboden ville påløbe, jf. herved ABT 18 § 38, stk. 4, litra c. Totalentreprenøren havde derfor ikke haft mulighed for at overveje eventuel forcering eller øvrige foranstaltninger for at hindre et eventuelt dagbodskrav.

På baggrund heraf fandt voldgiftsretten, at bygherren ikke kunne få medhold i det opgjorte dagbodskrav på i alt kr. 9.695.000, allerede fordi betingelsen i ABT 18 § 38, stk. 4, litra c, ikke var opfyldt.

Kendelsen illustrerer kravet om klar og tydelig reklamation, når bygherren vil kræve dagbod, jf. ABT 18 § 38, stk. 4, litra c. Det er afgørende for bygherrens dagbodskrav, at entreprenøren klart og tydeligt gøres opmærksom på, at bygherren gør et dagbodskrav gældende og fra hvilket tidspunkt.

TBB 2025.379 VBA: Ikke hjemmel til afsigelse af eksigibel straskendelse om tilbagebetaling af depot

Emne: tilbagebetaling af depot; eksigibilitet

I denne sag anlagde en totalentreprenør under konkurs (herefter blot omtalt som "totalentreprenøren") voldgiftssag mod en bygherre og en underentreprenør. AB 92 var gældende mellem totalentreprenøren og underentreprenøren, og sagen blev behandlet efter regler for voldgift 2010 (herefter omtalt som "2010-reglerne").

Efter sagens anlæg opkrævede Voldgiftsnævnet depot på kr. 155.000 hos underentreprenøren, jf. 2010-reglernes § 32, stk. 2, jf. stk. 1. Underentreprenøren oplyste dog, at denne ikke ville indbetale depot. I overensstemmelse med 2010-reglernes § 32, stk. 3, 3. pkt., pålagde Voldgiftsnævnet herefter totalentreprenøren at indbetale den resterende del af depotet på kr. 155.000, hvilket totalentreprenøren efterkom.

Samtidig anmodede totalentreprenøren voldgiftsretten om at afsige en eksigibel straskendelse, som ville pålægge underentreprenøren at tilbagebetale de kr. 155.000 med tillæg af procesrente til totalentreprenøren. Til støtte herfor henviste totalentreprenøren til voldgiftslovens § 36, jf. § 17, om foreløbige retsmidler og sikkerhedsstillelse – og gjorde gældende at reglerne i voldgiftsloven gjaldt udfyldende for 2010-reglerne, der ikke selv regulerer spørgsmålet om tilbagebetaling af depot, jf. 2010-reglernes § 37, stk. 2.

Voldgiftsretten bemærkede indledningsvis, at voldgiftslovens § 17 alene angår retsmidler, der både formelt og reelt er foreløbige.

Voldgiftsretten fandt herefter, at det ikke kan udledes af forarbejderne til voldgiftslovens § 17, at bestemmelsen skulle give adgang til at afsige en eksigibel kendelse om tilbagebetaling af depot, og at totalentreprenørens anmodning ikke vedrørte et formelt og reelt foreløbigt retsskridt. Voldgiftsretten fremhævede ligeledes forarbejdernes udtrykkelige angivelse af, at afgørelser om foreløbige retsmidler ikke kan tvangsfuldbyrdes, hvorfor der ikke kan afsiges en eksigibel kendelse med hjemmel i voldgiftslovens § 17.

Det var således voldgiftsrettens vurdering, at det ikke har været tilsigtet, at voldgiftslovens § 36, jf. § 17, skal hjemle adgang til afsigelse af en eksigibel delkendelse om refusion af depot. Af denne grund – og fordi der i øvrigt ikke er en udtrykkelig hjemmel hertil i 2010-reglerne svarende til den, der fremgår af Voldgiftsinstituttets regler – afviste voldgiftsretten totalentreprenørens anmodning.

Kendelsen fastslår, at voldgiftsretten hverken har hjemmel i voldgiftslovens § 36, jf. § 17, eller 2010-reglerne til at afsige en kendelse, hvorefter en part, der over for voldgiftsretten har "lagt ud" for modpartens andel af depotet, opnår grundlag for et eksigibelt krav om tilbagebetaling af det udlagte beløb. Kendelsen er så vidt ses den første af sin slags i trykt voldgiftspraksis og gør således op med den hidtil uafklarede – og i litteraturen omtvistede – retstilstand.

TBB 2025.392 VBA: Ensidigt indhentet rapport indhentet før sagens anlæg kunne ikke lægges til grund

Emne: ensidigt indhentede erklæringer; rådgiveransvar

I denne sag havde en bygherre indgået aftale med en rådgiver om teknisk bistand og udarbejdelse af tegningsmateriale i forbindelse med istandsættelse og ombygning af et tankanlæg. Der opstod tvist om, hvorvidt projekteringsmaterialet var mangelfuldt, og om bygherren derfor havde krav på erstatning eller forholdsmæssigt afslag.

I september 2022 oplyste bygherren til rådgiverens advokat, at man – forud for sagens anlæg – havde indsamlet dokumentation om det påståede mangelfulde tegningsmateriale og anmodet en ingeniør om at udarbejde en rapport om forholdet. Der var ikke under sagen afholdt syn og skøn.

På denne baggrund gjorde bygherren gældende at have krav på enten erstatning for meromkostninger eller afslag i entreprise-summen.

Særligt relevant var det, i hvilket omfang rapporten – som var ensidigt indhentet af bygherren før sagens anlæg – kunne tillægges bevismæssig betydning ved mangelsvurderingen, idet bygherrens krav primært beroede herpå.

Ingeniøren havde om rapporten og dens tilblivelse forklaret, at den alene var udarbejdet på baggrund af hans indtryk efter besøg på tankanlægget samt på de informationer, som ingeniøren havde modtaget fra bygherren og en entreprenør. Ved udarbejdelsen af rapporten havde ingeniøren i vidt omfang lagt oplysningerne fra entreprenøren uprøvet til grund, ligesom ingeniøren hverken havde sammenholdt rådgiverens tegninger med det faktisk udførte arbejde eller i øvrigt inddraget eller indhentet oplysninger fra rådgiveren. Samtidig forklarede ingeniøren, at bygherren havde behov for at få præsenteret sine krav i rapporten på bedst mulig vis.

På baggrund heraf fandt voldgiftsretten, at hverken rapportens konklusioner eller øvrige bemærkninger kunne lægges til grund under sagen. Voldgiftsretten fandt således, at der var tilstrækkelig tvivl om omstændighederne ved rapportens tilblivelse til, at der var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at ensidigt indhentede erklæringer indhentet forud for sagens anlæg kan fremlægges som bevismateriale.

Spørgsmålet om, hvorvidt rådgiverens projekteringsmateriale var mangelfuldt, og om bygherren derfor havde krav på erstatning eller forholdsmæssigt afslag, skulle dermed afgøres på baggrund af bevisførelsen i øvrigt om de enkelte delkrav. Voldgiftsretten fandt det for ingen af de bestridte krav bevist, at rådgiveren havde udvist fejl og forsømmelse, som kunne resultere i en nedsættelse af rådgiverens honorar eller et erstatningsansvar overfor bygherren.

Kendelsen viser, at ensidigt indhentede erklæringer risikerer ikke at blive tillagt bevismæssigt vægt, selvom en erklæring er indhentet forud for sagens anlæg, hvis omstændighederne ved erklæringens tilblivelse gør den uegnet som bevismiddel. Parter, der ønsker at løfte deres bevisbyrde ved hjælp af sådanne erklæringer, må derfor nøje overveje, om og i hvilket omfang voldgiftsretten vil tillægge erklæringen bevismæssig værdi samt at indlede syn og skøn.

Kontakt

Hvis der er spørgsmål til afgørelsernes indhold eller betydning, er I velkommen til at kontakte advokat (L), partner Kristoffer Thorborg, advokat (L), director Frederik Lenskjold Olsen eller advokat, manager Peter Damsgaard Eriksen.

Niklas Korsgaard Christensen
advokat (H), MBA, managing partner

E: nkc@plesner.com
D: +45 36 94 12 39
M: +45 30 93 71 35

Peter Fogh
advokat (H), partner

E: pfo@plesner.com
D: +45 36 94 13 59
M: +45 21 65 09 11

Frants Dalgaard-Knudsen
advokat (H), partner, PhD, FCIArb

E: fdk@plesner.com
D: +45 36 94 12 17
M: +45 29 99 30 99

Kristoffer Thorborg
advokat (L), partner

E: kgr@plesner.com
D: +45 36 94 13 62
M: +45 30 93 71 68

Frederik Lenskjold Olsen
advokat (L), director

E: flo@plesner.com
D: +45 36 94 15 51
M: +45 29 99 30 77

Tobias Holm Yde
advokat, director

E: thy@plesner.com
D: +45 36 94 12 18
M: +45 42 71 41 15

Frederik Leth Keller
advokat, director

E: fke@plesner.com
D: +45 36 94 13 27
M: +45 30 62 59 43

Peter Damsgaard Eriksen
advokat, manager

E: pede@plesner.com
D: +45 36 94 24 76
M: +45 25 94 61 88

